

Quinam Auctores hac de re legi possint?

Regulas hic aliquas easque generaliores modo adsignavimus: si quis vero ipsa hujus non minus jucundae, quam utilis & necessariae artis penetralia ingredi cupiat; duces illi indicamus Clar. D. P. Mabillonium, & P. Heumannum de re diplomatica; Benedictinos item ex Congregatione S. Mauri, qui novum de rebus diplomaticis systema condiderunt, quod in idioma nostrum translatum prodiit Erfurti 1759, Daniele pariter Barinigi, qui clavem ad rem diplomaticam una cum bibliotheca Auctorum ea de re differentium exhibet.

CAPUT XIV. DE METHODO LEGENDI.

§. I.

Lectionis utilitas necessitasque.

Quam parum in acquirenda rerum cognitione multiplici sibi met homo sufficiat, notum est omnibus; aliorum igitur subsidiis hoc in negotio longe gravissimo indiget; qualia in libris optimorum quorumvis Scriptorum suppeditantur, & ordinata eorundem lectione percipiuntur; quo patet, insignem esse lectionis bene ordinatae utilitatem necessitatemque.

§. 2.

Quod circa lectionem opus sit regulis.

Quam utile vero, imo quam aliquando necessarium est, hominem aliorum scripta librosque pervolvere, tam illud ei saepe perniciosum est, si praepostere scilicet & sine ordine fiat. Unde constat, opus esse regulis, quibus lectio dirigatur, ut rite & ordinate instituat.

§. 3.

Regula ima pro lectione observanda.

Multiplikes vero ad lectionem bene ordinandam regulae praescribuntur, quarum prima & principalis est, ut inter ipsos primum libros legendos rite discernatur.

§. 4.

Quotuplicis generis sint libri?

Libri autem tam ratione argumenti, quam ratione modi, quo argumentum illud in iis pertractatur, varie dividi possunt; ac primo quidem ratione argumenti, quod pertractant, vel dogmatici sunt, vel historici, utiles alii, alii perniciosi: quantum, utrum liber reipsa perniciosus sit, ex conditione & indole legentis aestimari plerumque debeat; possitque liber argumentum perutile tractans pro legentis indole & conditione inutilis, imo perniciosus esse. Ratione modi, quo argumentum pertractatur, libri vel systematici sunt & bene ordinati, vel confusi & inordinati &c.

§. 5.

Regula 2da pro lectione observanda.

Regula altera pro lectione observanda est, ut missis libris inutilibus & perniciosis legantur utiles. Unde fluit

§. 6.

Regula 3tia.

Tyrones & quicumque sufficienti inter libros satis discernendi facultate haud pollent, alios & viros quidem prudentes hac de re consulant, nec sine illorum consilio legere librum aliquem, de cujus utilitate haesitandi ratio est, praesumant.

§. 7.

Regula 4ta.

In ipsa porro lectione servandus est ordo; qui ordo in legendo observandus potissimum consistit in sequentibus: 1o ut librum, quem legendum quis adsumit, a capite legere incipiat, nihilque praetermittat; quod de praefatione etiam libro praefixa debet intelligi; 2o ut lecta etiam adrenda mente recogitentur; & 3o, quae notatu digniora videntur, scriptis adnotentur; 4o ne nimium una vice legatur; nec tamen 5o lectio etiam diu interrumpatur.

§. 8.

Regula 5ta

In lectione librorum dogmaticorum praeprimis connitendum est, ut verus verborum sensus, ipsum scilicet dogma rite intelligatur; rationes exinde, quas pro dogmatis veritate Auctor adducit, bene ponderandae, & ad formam ordinariam argumentationum reducendae sunt. Porro non inutile, imo valde proficuum erit, jam ante lectionem de argumento seu dogmate legendo meditationem quandam instituire.

§. 9.

Regula 6ta.

In lectione autem librorum historicorum non facta modo memoriae mandentur; sed reflexione saepe adhibita in factorum causas, occasiones &c. inquiratur; qua demum ratione verus e lectione librorum historicorum fructus percipietur.

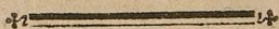
§. 10.

Quantum intersit sensa sua cum aliis communicare?

Ad veritatem denique facilius felicisque invenientiam, & ad evitandos complures in cogitando errores medium inter alia valde opportunum est, sua cum aliis sensa frequenter conferre, & eorum desuper arbitrium requirere: homo enim, utut sincero veritatis amore teneri sibi videatur, imo velut teneatur, non tamen multiplices philautiae il-

X

lusio-

lusiones facile effugiet, ita ut, quae summum probabilia sunt, pro certis non habeat & indubitatis, aut pro veritatibus etiam figmenta non admittat, nisi cum aliis opiniones, sententiasque suas frequenter conferat, rationes etiam & momenta cum iis perpendat.

